

is betrekkelijk kort, dus niet „erschöpfend” zooals MÜLLER's tot zeshonderd bladzijden aangegroeide „Lebensnerven” en het is vlot geschreven en prettig te lezen. SCHILF heeft tal van bekende feiten op aangename wijze geordend. Het groote voordeel van de behandeling van een onderwerp door één enkel persoon tegenover de analytische uiteenrafeling door een heelen stoet specialisten zal velen duidelijk worden, die MÜLLER en SCHILF doorwerkt en vergelijkt. De prentjes van het boek zijn niet oorspronkelijk, doch met zorg bijeengezocht en alle eenvoudig, duidelijk en leerzaam. Wie een aangenaam te lezen, en in een beperkten tijd uitleesbaar boek wil hebben over het autonome zenuwstelsel, kan ik SCHILF aanbevelen.

G. VAN RIJNBERK.

Dr. FRITZ SCHIFF, *Die Technik der Blutgruppenuntersuchung für Kliniker und Gerichtsärzte*. Berlin. Verlag JULIUS SPRINGER. 1926. Prijs: f 3.60.

Korten tijd na de Deutsche vertaling van het hier onlangs aangekondigde boek van LATTES over de bepaling van bloedgroepen, waaraan SCHIFF een forensische bespreking had toegevoegd — is thans bovenstaand boekje verschenen, dat zich hoofdzakelijk (volstrekt niet uitsluitend) met de techniek bezighoudt. Men vindt er een reeks praktische raadgevingen door afbeeldingen toegelicht en waarschuwingen, hoe men zich voor vergissing heeft te hoeden en noodlottige gevolgen voor den ontvanger kan vermijden. De techniek, zooals SCHIFF deze aangeeft, wordt op deze wijze iets minder eenvoudig dan die bijv. in de bekende haemotest-aanwijzingen van het serologisch instituut te Weenen is aangegeven. Bij geneeskundige toepassing stelt SCHIFF als eisch, behalve de reactie met haemotest II en III, tevens de verhouding van het serum tegenover bekende roode bloedlichaampjes na te gaan en bovendien de werking van serum en roode bloedlichaampjes van bloedgever en ontvanger onderling. Dat hiermede tijd gemoeid is, valt niet te loochenen en SCHIFF wijst derhalve op het belang om universeele bloedgevers beschikbaar te hebben voor alle ziekenhuizen met geregelde contrôle hunner gezondheid.

Dezelfde zorgvuldige eischen worden aan het forensisch onderzoek gesteld. Evenals in het boek van LATTES worden hiervan de beteekenis, zoowel als de beperkingen voor de gerechtelijke geneeskunde aangetoond. Minder tijdroovend wordt het onderzoek met anthropologische doeleinden, waaraan ook eenige bladzijden worden gewijd, welke zich uitsluitend tot de techniek beperken. Wie een denkbeeld wil hebben van hetgeen deze jonge methode van onderzoek bereikt heeft en nog bereiken zal — zoowel uit serologisch als anthropologisch oogpunt —, beperke zich niet tot dit boekje, doch neme tevens dat van LATTES ter hand. Zij vullen elkaar zeer goed aan. Ook SCHIFF gebruikt de terminologie van JANSKY, wat de groepverdeeling betreft. Het is voor de internationale samenwerking te wenschen, dat ook hier te lande door klinici de indeeling volgens MOSS, die hier nog algemeen in zwang is — worde verlaten.

M. A. VAN HERWERDEN.